پایتخت‌نشینان انتخاب شد. رژیم حاکم به‌سوی روسیه گرایش داشت اما ویکتور یوشچنکو، نامزد ریاست جمهوری، کمپین برخط بسیار فعالی داشت. حزب حاکم وقت [با اینکه عملکرد مطلوبی هم داشت]، از نظر استفاده از شبکه‌های مجازی ضعیف بود. البته دولت مستقر خیلی زود اینترنت را فیلتر کرد، اما مخالفان که زیر نظر غربی‌ها آموزش دیده بودند بلافاصله در سرورهای خارجی با پسوند (com، net، org)، نام‌نویسی کرده و آدرس خود را برای موارد خارجی تغییر دادند. به این ترتیب معترضان که غرب‌گرا بودند توانستند دولت مستقر و روس‌گرا را سرنگون کنند.

انقلاب خشخاش: در انقلاب خشخاش در قرقیزستان در سال ۲۰۰۵ نیز استفاده از رسانه‌ها و اینترنت پیشرو بود. در نوامبر ۲۰۰۳، نخستین انتشارات مستقل در بیشکک با ابتکار عمل و با حمایت کامل سازمان به‌اصطلاح غیردولتی آمریکایی Freedom که مدیر آن مایک استون -روزنامه‌نگار آمریکایی و کارمند خانه آزادی- بود افتتاح شد. کتاب جین شارپ، با عنوان «از دیکتاتوری تا دموکراسی» که توصیه‌های عملی در مورد چگونگی ساقط کردن نظام را ارائه می‌دهد در مخالفت با رئیس جمهور عسکر آقایف با کمک‌های مالی سازمان‌های غربی منتشر شد.

■ **سازماندهی انقلاب‌ها در شبکه‌های اجتماعی**

انقلاب‌های رنگی که در کشورهای بالکان و پس از فروپاشی شوروی رخ داد و اتفاق‌های معروف به «بهار عربی» در تعدادی از کشورهای عربی نشان داد که فتنه‌های براندازانه از طریق رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی هم قابل مدیریت و هدایت است. بهار عربی در بسیاری از کشورهای شمال آفریقا و خاورمیانه از سال‌های ۲۰۱۱-۲۰۱۰ (مصر، تونس، یمن، لیبی، اردن، لبنان، مراکش، الجزایر و...) اتفاق افتاد.

صحنه خودسوزی یک جوان تونسی که نقطه شروع این موج از جنبش‌ها بود آنچنان سریع در فضای اجتماعی دست‌به‌دست شد که در کمتر از چند روز تمام پهنه شمال آفریقا و غرب آسیا را درنوردید. این جوان در شبکه‌های اجتماعی بلافاصله به نماد قهرمانی تبدیل شد. چنین حوادثی کاتالیزوری برای بهار عربی در تونس و مصر شد. معترضان در مصر و تونس از تجربه فتنه‌ها در سایر کشورها استفاده کرده و اطلاعات و تصاویر تبلیغاتی مختلف را در فیس‌بوک بارگذاری کردند و فیلم‌هایی نمایش دادند که شجاعت و عزم تظاهرکنندگان را نشان می‌داد. اطلاعات گسترده‌ای در مورد قربانیان و تظاهرکنندگان منتشر شد.

■ **نقش توییتر و فیس‌بوک در بهار عربی**

هرچه استفاده از شبکه‌های اجتماعی بیشتر باشد، نفوذ آن‌ها بیشتر می‌شود. یک روزنامه‌نگار فلسطینی اهل سوریه که ریاست یکی از دفاتر خبری الجزیره را برعهده دارد و به‌عنوان یکی از تأثیرگذارترین نمایندگان جهان عرب در توییتر شناخته می‌شود نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات در بهار عربی را چنین توصیف می‌کند: «ویژگی اصلی انقلاب‌های عربی حضور جنبش‌های غیرمتشکل مردمی است که شامل کارگران، دهقانان، دانشجویان، جوانان، سالمندان، زنان، مردان، ثروتمندان، فقرا و دیگران هستند. اگرچه فقط بخش کوچکی از این افراد به اینترنت دسترسی دارند اما اینترنت نقش مهمی در انتشار آن ایفا کرده است».

علاوه بر رهبران و شخصیت‌های تأثیرگذار شرقی، روزنامه‌نگاران نیویورک تایمز هم از نقش جین شارپ در این جنبش‌های اعتراضی یاد می‌کنند و معتقدند ترجمه و انتشار آثار او، برایش جایگاهی پدرانه در این اعتراض‌ها به‌ویژه در «بهار عربی» رقم زده است. آثار او در آموزش چگونگی انقلاب و ایجاد درگیری‌های غیرمسلحانه در قاهره و تونس مورد استفاده قرار گرفته است. ابراهیم الشغات، روزنامه‌نگار مصری و فعال شبکه اجتماعی نیز به درستی می‌گوید: «شبکه‌های اجتماعی نقش فعالی در شکل‌دادن به تفکر جوانان دارند».